

کرونا، بیکاری، فقر

محمد رضا عبداللہی

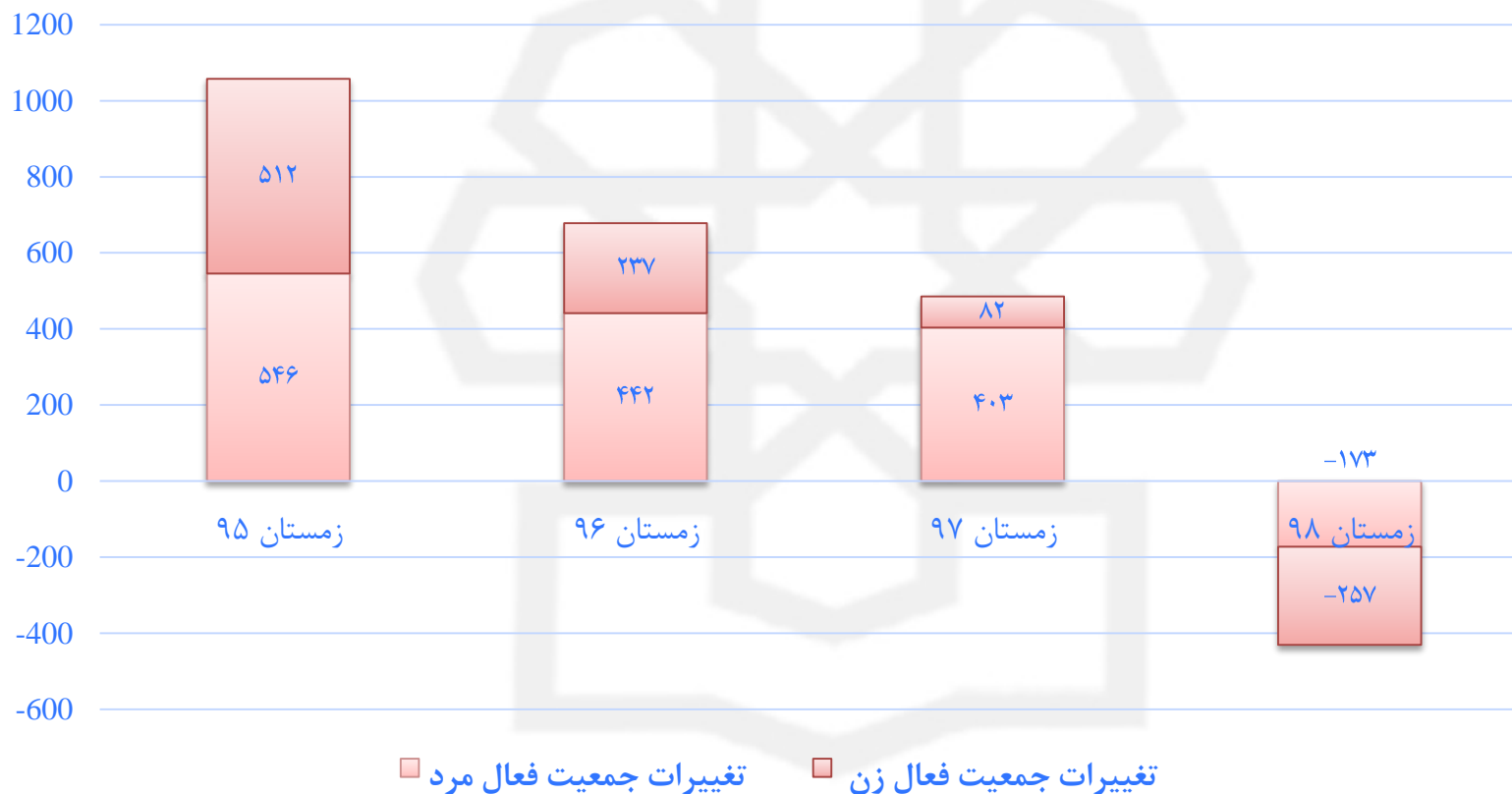


۱. وضعیت بازار کار قبل از شیوع ویروس کرونا



جمعیت فعال

تغییرات جمعیت فعال در فصل زمستان هر سال نسبت به زمستان سال قبل (هزار نفر)



جمعیت فعال

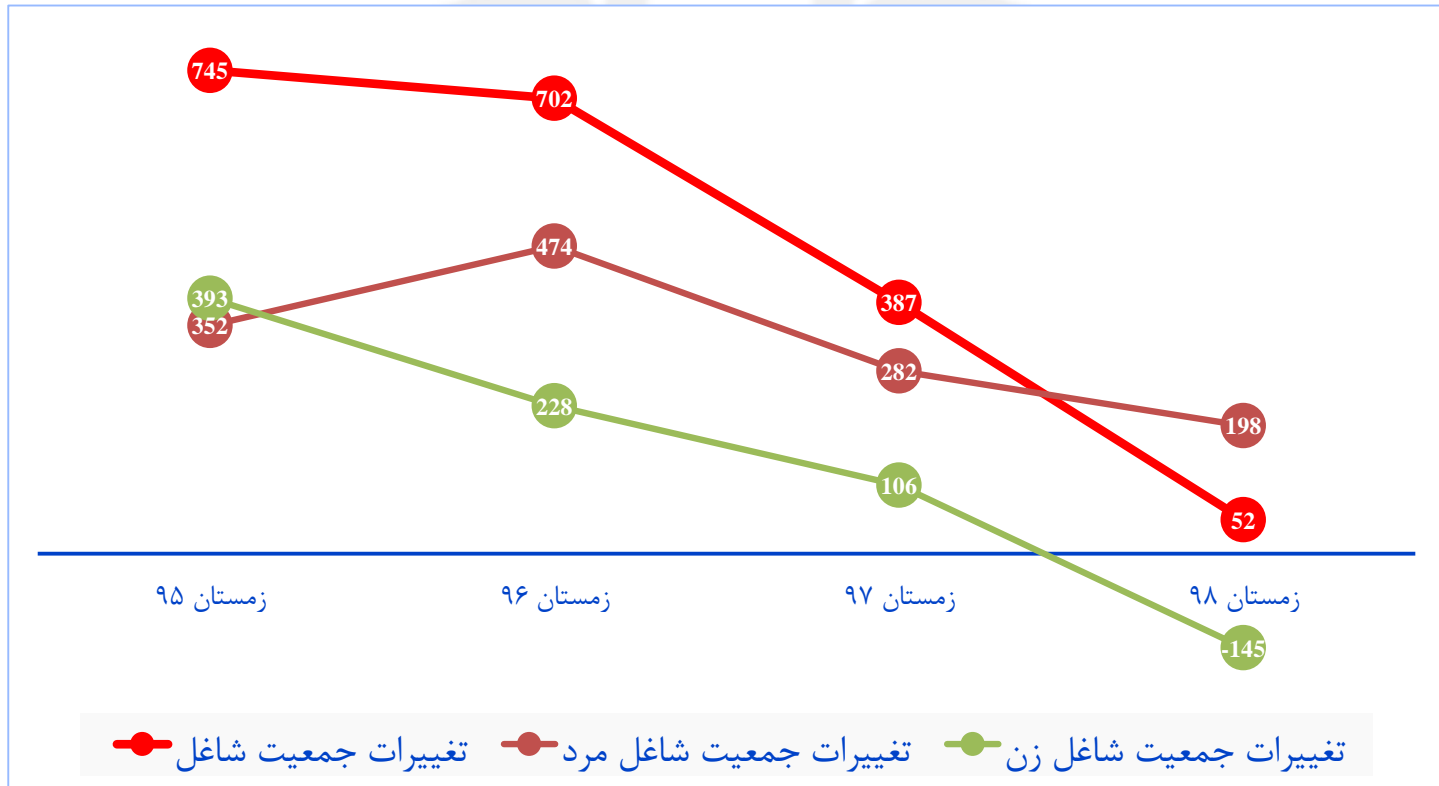
متوسط سه سال منتهی به زمستان ۱۳۹۷	زمستان ۱۳۹۸ نسبت به فصل مشابه سال قبل	
۶۶۱	۶۷۳	جمعیت در سن کار
۷۴۰	-۴۳۰	جمعیت فعال

ارقام مربوط به مشارکت نیروی کار نشان می دهد علیرغم عدم تغییر جدی در نرخ ورود جمعیت در سن کار با این حال جمعیت فعال در زمستان ۱۳۹۸ دچار کاهش قابل توجه شده است که روندی متفاوت از سالهای گذشته می باشد. این موضوع می تواند به دلیل دلسردی افراد از یافتن شغل رخ داده باشد.



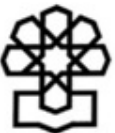
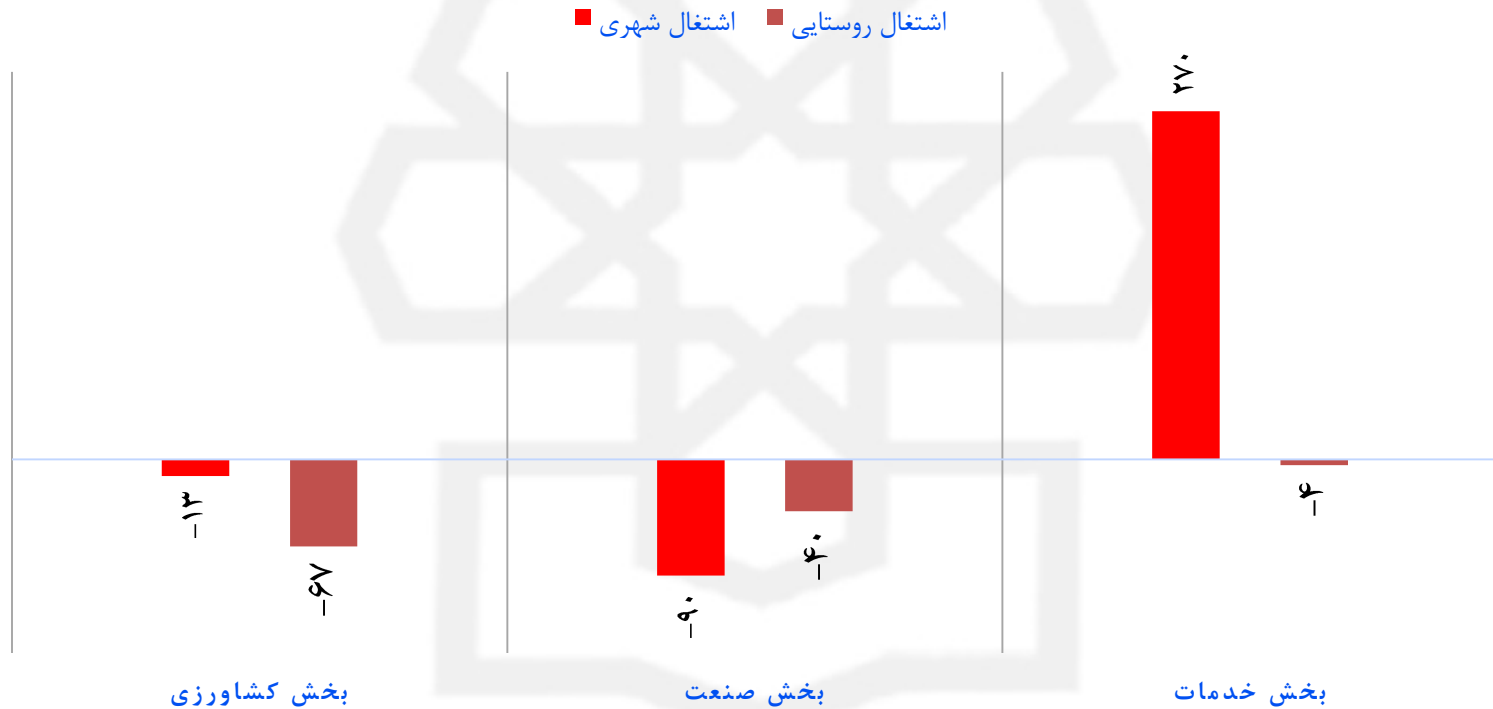
جمعیت شاغل

تغییرات جمعیت شاغل در فصل زمستان هر سال نسبت به زمستان سال قبل (هزار نفر)



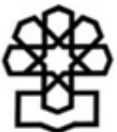
جمعیت شاغل

تغییرات در جمعیت شاغل شهری و روستایی در زمستان ۱۳۹۸ نسبت به زمستان سال ۱۳۹۷ (هزارنفر)



مهمترین نکات تغییرات تعداد شاغلین در زمستان ۱۳۹۸

- افزایش تعداد شاغلین کشور نسبت به سال های قبل دچار افت قابل توجهی شده است.
- علت اصلی افزایش اشتغال به دلیل رشد تعداد شاغلین بخش خدمات در مناطق شهری بوده و در سایر بخش ها کاهش تعداد شاغلین رخ داده است. این موضوع در حالیست که پس از شیوع بیماری کرونا بیشترین شاغلین آسیب دیده در بخش خدمات مناطق شهری بوده اند. این موضوع در بخش دوم گزارش بیشتر مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

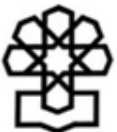


متغیرهای جریان

ماتریس انتقال جریانات نیروی کار (از زمستان ۱۳۹۷ به زمستان ۱۳۹۸)

زمستان ۱۳۹۸					زمستان ۱۳۹۷
جمع	غیرفعال	بیکار	شاغل		
%۱۰۰۰۰	۱۲.۸٪	۳.۸٪	۸۳.۲٪	شاغل	
%۱۰۰۰۰	۲۷.۹٪	۳۵.۱٪	۳۶.۸٪	بیکار	
%۱۰۰۰۰	۹۲.۰٪	۱.۷٪	۶.۲٪	غیرفعال	

- هر چند ۸۳.۲ درصد از جمعیت شاغل در زمستان ۱۳۹۷ در زمستان ۱۳۹۸ نیز همچنان شاغل مانده‌اند، با این حال ۳.۸ درصد بیکار (۸۸۵ هزار نفر) و ۱۲.۸ درصد (۲۹۹۳ هزار نفر) غیرفعال شده‌اند.
- از جمعیت ۳۲۷۰ هزار نفری بیکاران در زمستان ۱۳۹۷ تنها ۳۵.۱ درصد موفق به یافتن شغل شده‌اند و مابقی یا همچنان بیکار مانده‌اند (۳۶.۸ درصد) و یا به دلیل دلسرد شدن از یافتن شغل از بازار کار خارج شده‌اند (۲۷.۹ درصد). اگر این افراد در بازار کار باقی می‌ماندند نرخ بیکاری به جای ۱۰/۶ درصد اعلامی مرکز آمار به ۱۳/۶۴ درصد می‌رسید.



۲. تاثیر شیوع ویروس کرونا بر بازار کار



اشتغال در رشته فعالیت‌های اقتصادی کل جهان

سهم از کل اشتغال جهانی (درصد)	میزان اشتغال در جهان (۱۰۰۰ نفر)	اثر فعلی بر رشته فعالیت	عنوان رشته فعالیت
5.3%	۱۷۶،۵۶۰	کم	آموزش
4.1%	۱۳۶،۲۴۴	کم	فعالیت‌های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
4.3%	۱۴۴،۴۲۱	کم	اداره عمومی و دفاع، تأمین اجتماعی اجباری
0.8%	۲۶،۵۸۹	کم	زیرساخت‌ها (تأمین آب، برق و گاز)
26.5%	۸۸۰،۳۷۳	نسبتاً کم	کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری
7.7%	۲۵۷،۰۴۱	متوسط	ساختمان
1.6%	۵۲،۲۳۷	متوسط	فعالیت‌های مالی و بیمه
0.7%	۲۱،۷۱۴	متوسط	استخراج معدن
5.4%	۱۷۹،۸۵۷	نسبتاً زیاد	هنر، سرگرمی و تفریح
6.1%	۲۰۴،۲۱۷	نسبتاً زیاد	حمل و نقل و انبارداری
4.3%	۱۴۳،۶۶۱	زیاد	فعالیت‌های خدماتی مربوط به جا و غذا
4.7%	۱۵۶،۸۷۸	زیاد	فعالیت‌های املاک و مستغلات
13.9%	۴۶۳،۰۹۱	زیاد	تولید صنعتی (ساخت)
14.5%	۴۸۱،۹۵۱	زیاد	عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه موتوری و موتور سیکلت
-	۳،۳۲۴،۸۲۴	-	مجموع شاغلان

Source: ILO Monitor 2nd edition: COVID-19 and the world of work



کانال های اثر گذاری شیوع کرونا بر نرخ مشارکت و نرخ بیکاری

کانال های اثر گذار بر نرخ مشارکت

1. خروج از بازار کار به دلیل ملاحظات بهداشتی

شاغلین و کاهش نرخ مشارکت

2. ورود به بازار کار سایر اعضای خانوارهای آسیب

دیده از شیوع ویروس

کانال های اثر گذار بر نرخ بیکاری

1. کاهش نرخ مشارکت و در نتیجه کاهش نرخ

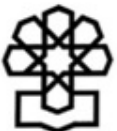
بیکاری

2. افزایش تعداد بیکاران و در نتیجه افزایش نرخ

بیکاری

به طور کلی برای فصل بهار کاهش قابل توجه نرخ

مشارکت پیش بینی می شود.



عنوان	اثر مستقیم حذف فعالیت بر ستانده کل اقتصاد - درصد	اشتغال مستقیم از دست رفته(نفر)	اثر غیرمستقیم حذف فعالیت بر ستانده کل اقتصاد -درصد	اشتغال غیرمستقیم از دست رفته (نفر)	اثر کل حذف فعالیت بر ستانده کل اقتصاد - درصد	اشتغال کل از دست رفته (نفر)
خدمات تور و آژانس های مسافرتی	0.04	30,770	0.01	1,909	0.05	32,679
تأمین جا	0.14	41,926	0.05	13,500	0.19	55,426
فعالیت های کرایه و اجاره	0.03	9,339	0.01	3,040	0.04	12,379
حمل و نقل هوایی	0.2	9,210	0.19	61,710	0.4	70,920
حمل و نقل با راه آهن	0.17	11,978	0.08	23,470	0.25	35,448
حمل و نقل زمینی مسافر بجز راه آهن	1.18	1,175,832	0.59	153,660	1.77	1,329,492
فعالیت های ورزشی و تفریحی	0.18	89,704	0.06	13,264	0.24	102,969
کتابخانه، موزه و سایر فعالیت های فرهنگی و هنری	0.12	55,262	0.06	17,460	0.19	72,723
فعالیت های خدماتی مربوط به غذا و آشامیدنی	0.76	328,922	0.48	150,277	1.25	479,199
سایر آموزش ها	0.16	158,090	0.04	10,082	0.2	168,172
فعالیت های پزشکی و دندانپزشکی خصوصی	0.74	112,169	0.2	40,204	0.93	152,374
فعالیت تولید برنامه های سمعی بصری	0.22	41,734	0.09	31,842	0.32	73,575

عنوان	اثر مستقیم حذف فعالیت بر ستانده کل اقتصاد - درصد	اشتغال مستقیم از دست رفته (نفر)	اثر غیرمستقیم حذف فعالیت بر ستانده کل اقتصاد -درصد	اشتغال غیرمستقیم از دست رفته (نفر)	اثر کل حذف فعالیت بر ستانده کل اقتصاد - درصد	اشتغال کل از دست رفته (نفر)
عمده فروشی و خرده فروشی، به جز وسایل نقلیه ی موتوری و موتورسیکلت	8.48	2,993,763	2.26	484,263	10.74	3,478,026
خدمات دلالان املاک و مستغلات	0.15	161,002	0.02	3,568	0.17	164,570
فعالیت های حقوقی و حسابداری	0.06	107,112	0.02	3,903	0.08	111,015
فعالیت های استخدام	0.21	125,488	0.16	29,509	0.37	154,997
حمل و نقل زمینی بار بجز راه آهن	2.56	858,523	0.96	261,908	3.52	1,120,431
فروش و تعمیر وسایل نقلیه موتوری و موتورسیکلت	0.56	740,733	0.28	33,357	0.84	774,090
سایر خدمات مالی و فعالیت های جنبی بیمه	0.25	53,769	0.02	8,713	0.27	62,482
ساخت پوشاک	0.37	538,777	0.26	106,497	0.63	645,275
ساخت کفش و محصولات چرمی	0.19	77,244	0.11	35,976	0.31	113,219
ساخت محصولات لاستیکی و پلاستیکی	0.73	119,196	0.62	102,766	1.35	221,962

عنوان	اثر مستقیم حذف فعالیت بر ستانده کل اقتصاد - درصد	اشتغال مستقیم از دست رفته (نفر)	اثر غیرمستقیم حذف فعالیت بر ستانده کل اقتصاد - درصد	اشتغال غیرمستقیم از دست رفته (نفر)	اثر مستقیم حذف فعالیت بر ستانده کل اقتصاد - درصد	اشتغال مستقیم از دست رفته (نفر)
آموزش ابتدایی خصوصی	0.03	25,174	0.02	7,720	0.04	32,894
آموزش متوسطه عمومی و فنی و فنی و حرفه ای خصوصی	0.06	29,882	0.03	15,719	0.1	45,601
آموزش عالی خصوصی	0.33	124,921	0.03	47,449	0.35	172,370
آموزش ابتدایی دولتی	0.57	480,349	0.05	25,478	0.62	505,827
آموزش متوسطه عمومی و فنی و فنی و حرفه ای دولتی	0.75	443,622	0.1	28,770	0.85	472,392
آموزش عالی دولتی	0.47	160,024	0.14	39,737	0.61	199,761

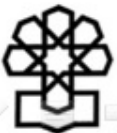
سناریوها:

- (1) سخت گیری دولت تا زمانی که ویروس ریشه کن شود
- (2) سخت گیری دولت تا ۲۳ فروردین و آزاد سازی نسبی بعد از آن با فرض آموزش غیر حضوری تا پایان سال،
- (۳) سخت گیری دولت تا ۲۳ فروردین و آزاد سازی نسبی بعد از آن و باز شدن مراکز آموزشی از هفته دوم اردیبهشت.



سنجش آثار شیوع بر رشد و اشتغال: بر اساس جدول داده ستانده

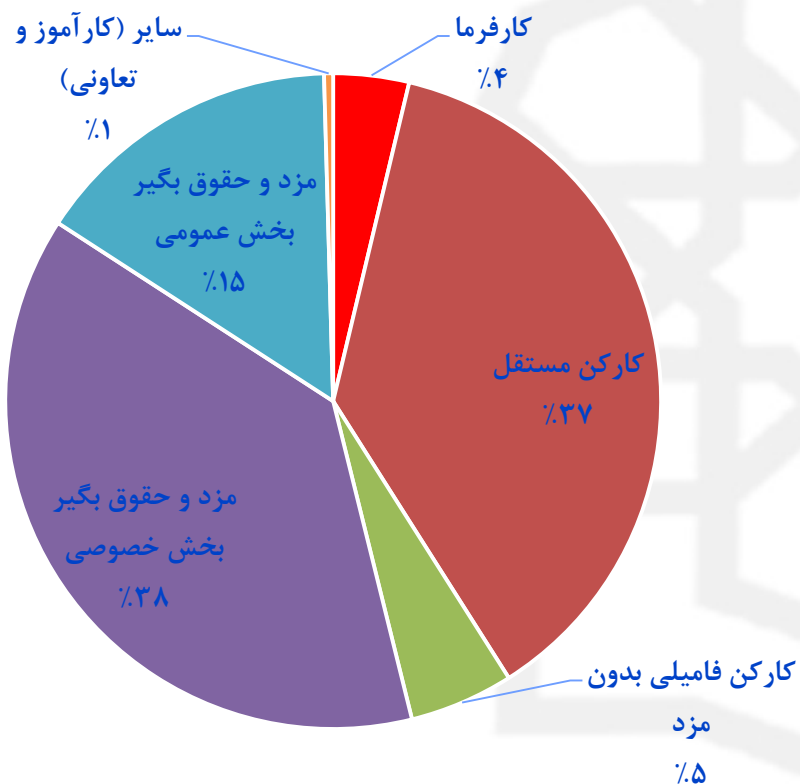
سناریو سوم	سناریو دوم	سناریو اول	
7.4	9.2	19.1	اثر بر ستانده در شش ماهه اول ۱۳۹۹ (درصد)
7.4	9.2	12.8	اثر بر ستانده کل سال ۱۳۹۹ (درصد)
2,876,672	3,051,219	7,049,338	اشتغال تاثیر پذیر (نفر)



۳. ساختار بازار کار کشور



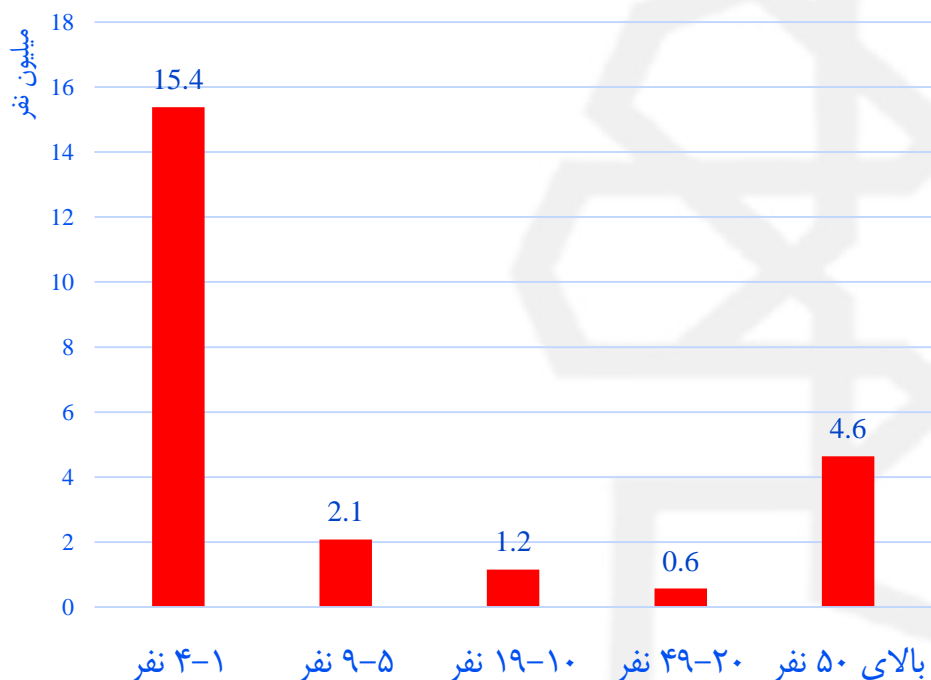
ساختار اشتغال کشور از نظر وضعیت شغلی در سال ۱۳۹۷



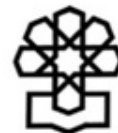
به طور کلی کارکنان بخش عمومی از بحران اخیر کمترین آسیب را پذیرفته اند. با این حال بر اساس نتایج طرح نیروی کار سال ۱۳۹۷، تنها حدود ۱۵ درصد از کل شاغلین کشور، مزد و حقوق بگیر بخش عمومی هستند و تقریباً ۸۰ درصد از شاغلین در وضعیت مزد و حقوق بگیر بخش خصوصی، کارکن مستقل (بخش کوچکی کارکن فامیلی بدون مزد و کارفرما) می باشند.



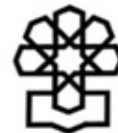
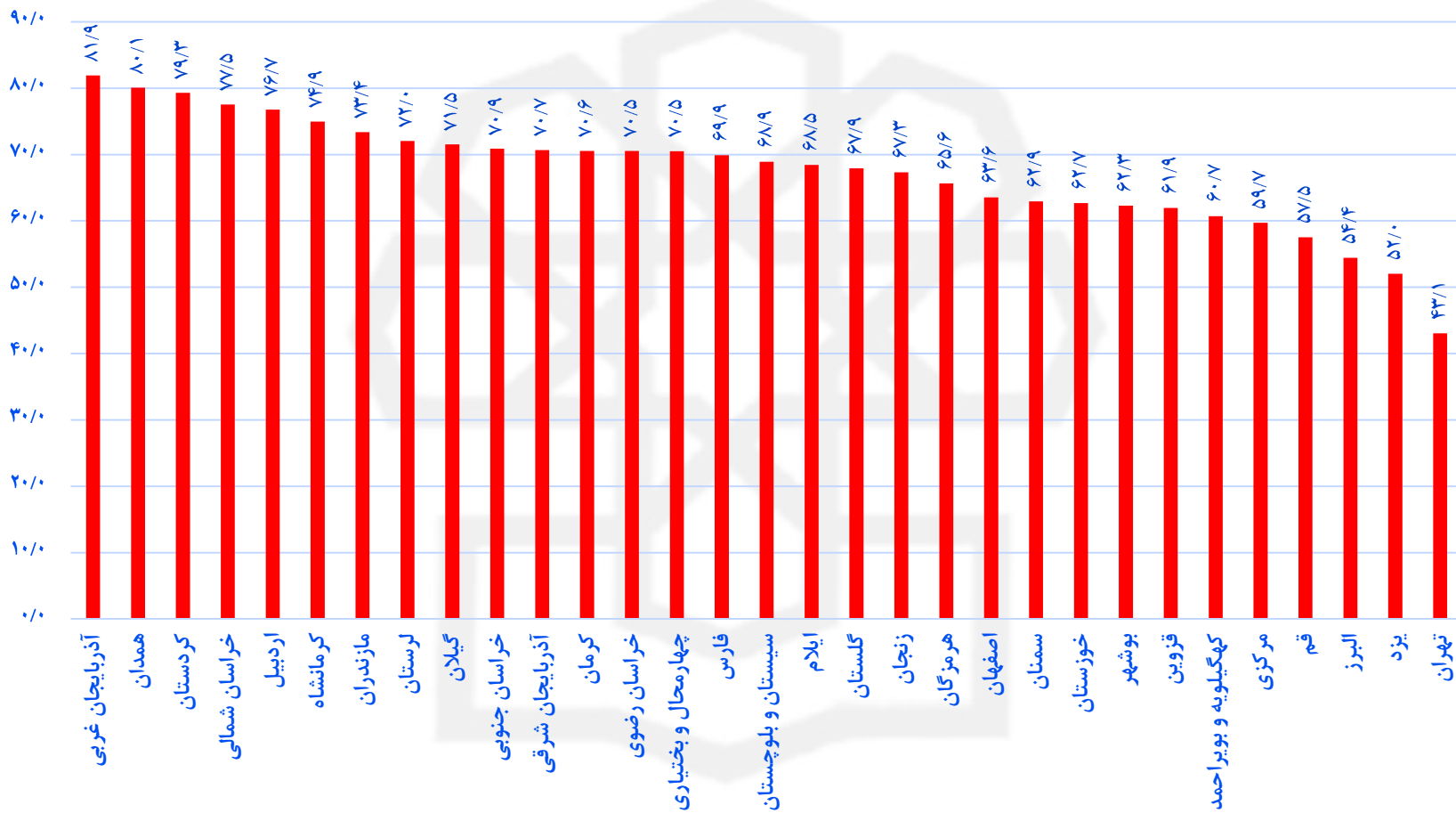
ساختار اشتغال کشور بر اساس اندازه بنگاه ها در سال ۱۳۹۷



بنگاه‌های کوچک با توجه به وابستگی بیشتری به سرمایه در گردش خود و لزوم پرداخت هزینه‌های جاری با تواتر کوتاه مدت در معرض آسیب‌های شدیدتر در کوتاه مدت هستند. از مجموع ۲۳.۸ میلیون نفر افراد شاغل کل کشور در سال ۱۳۹۷، ۱۵.۴ میلیون نفر در بنگاه‌های بسیار کوچک (۱ تا ۴ نفر) شاغل هستند و در مجموع حدود ۶۵ درصد اشتغال کشور را همین بنگاه‌های کوچک تشکیل می‌دهند.



سهم شاغلان در بنگاه‌های دارای ۱ تا ۴ کارکن در استان‌های کشور در سال ۱۳۹۷



ساختار اشتغال کشور بر اساس مشاغل رسمی و غیررسمی

ترکیب جنسیتی مشاغل رسمی و غیررسمی

زن	مرد	
38.3	40.6	اشتغال رسمی
61.7	59.4	اشتغال غیررسمی (بدون بیمه)

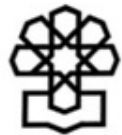
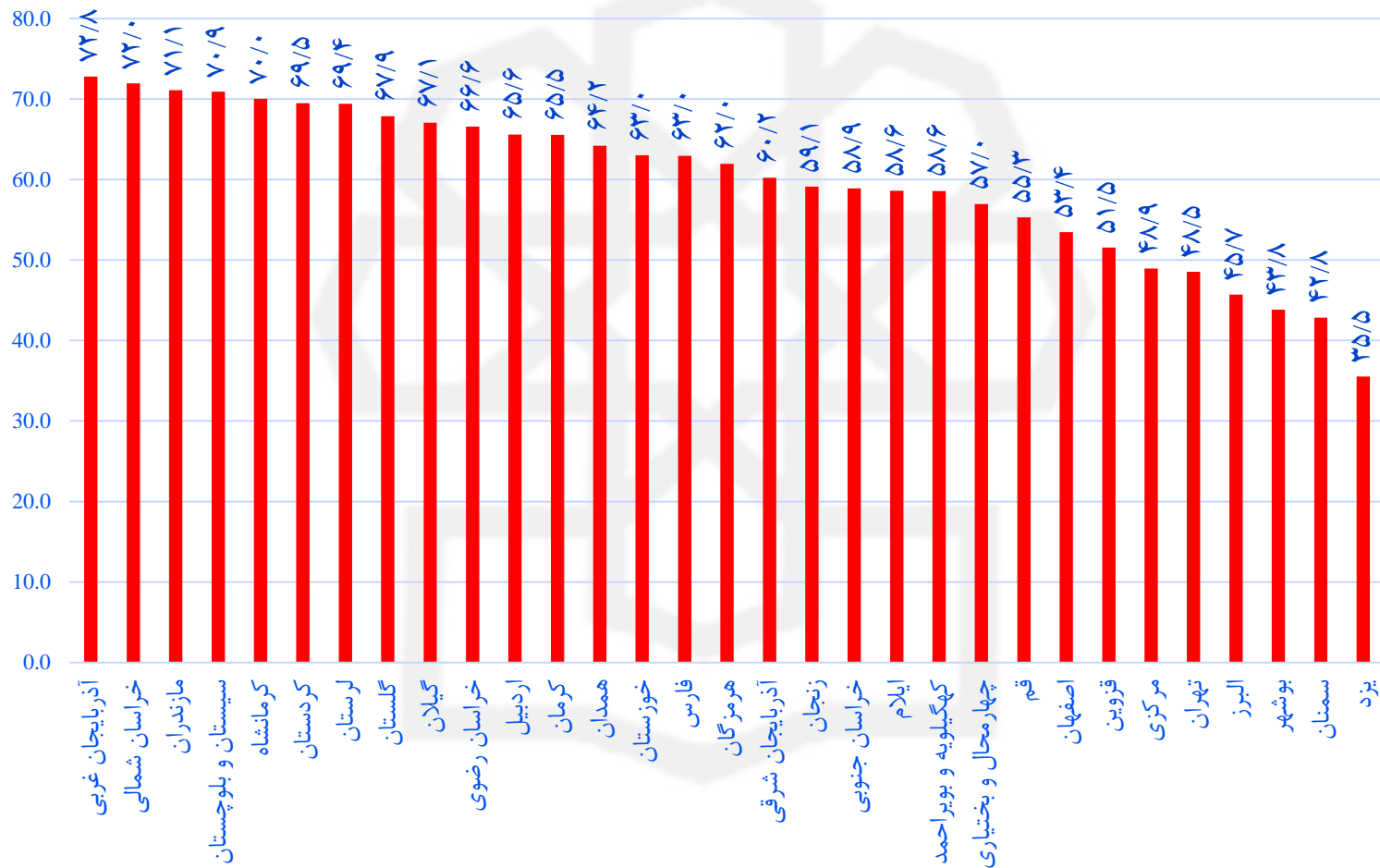
سهم افراد شاغل در بنگاه‌های دارای ۱ تا ۴ کارکن از کل شاغلان رسمی و غیررسمی

زن	مرد	
17.2	35.2	اشتغال رسمی
83.8	86.8	اشتغال غیررسمی (بدون بیمه)

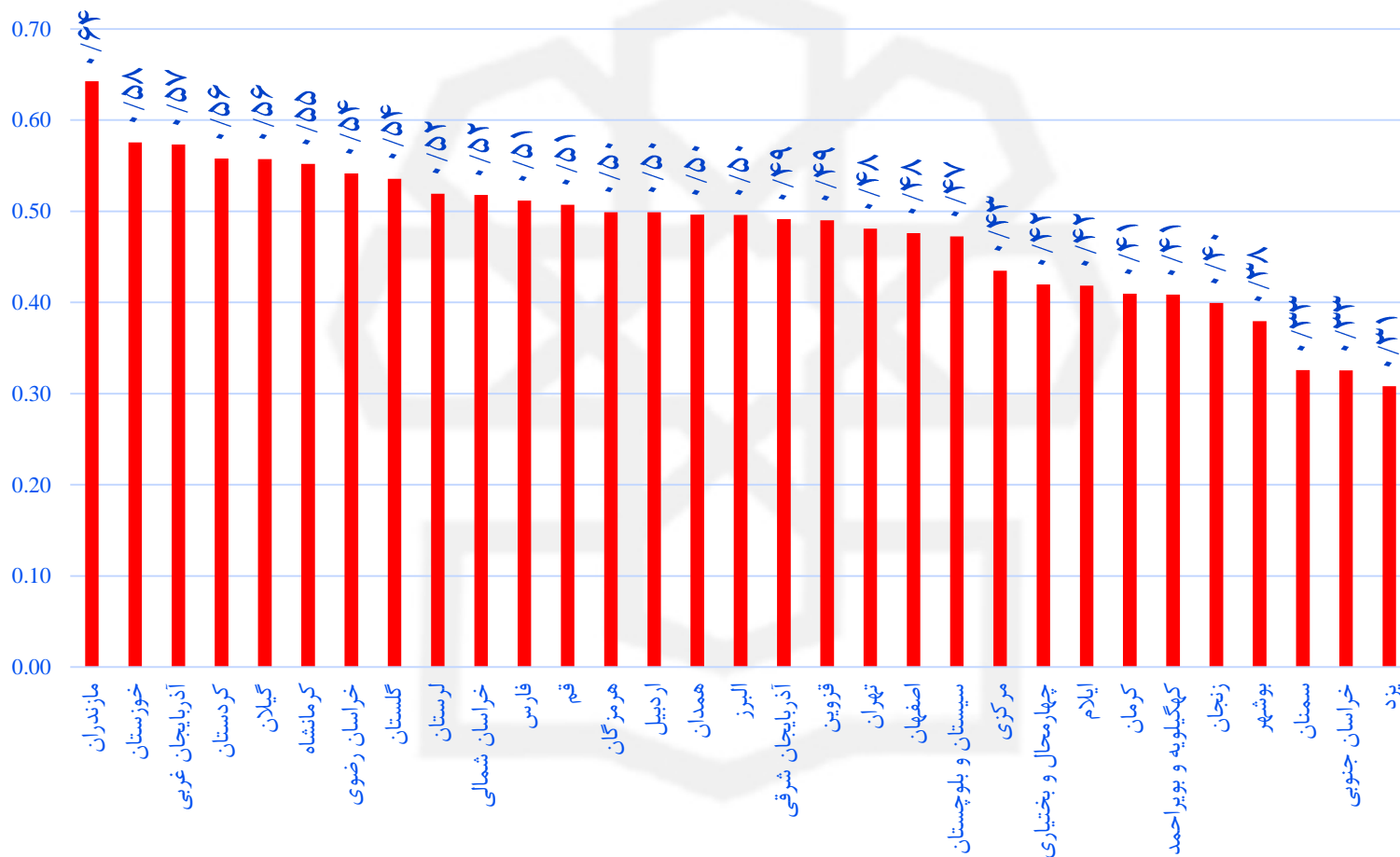
مشاغل غیررسمی بیش از مشاغل رسمی در معرض آسیب شوک ناشی از کرونا هستند زیرا در مشاغل رسمی رابطه کاری شاغل و بنگاه در چهارچوب یک قرارداد با کارفرما تعریف می‌شود که غالباً افراد تحت پوشش بیمه قرار می‌گیرند. این رابطه کاری به دلایل مختلف پایدارتر از مشاغلی است که قرارداد و پوشش بیمه برای نیروی کار وجود ندارد. این در حالیست در سال ۱۳۹۷، ۶۲ درصد زنان و ۵۹ درصد از مردان دارای مشاغل غیررسمی هستند.



سهم شاغلان غیررسمی از کل شاغلین در استان‌های کشور در سال ۱۳۹۷



سهم شاغلان غیررسمی از کل شاغلین بخش خدمات در استان‌های کشور در سال ۱۳۹۷



۴. شیوع کرونا و فقر



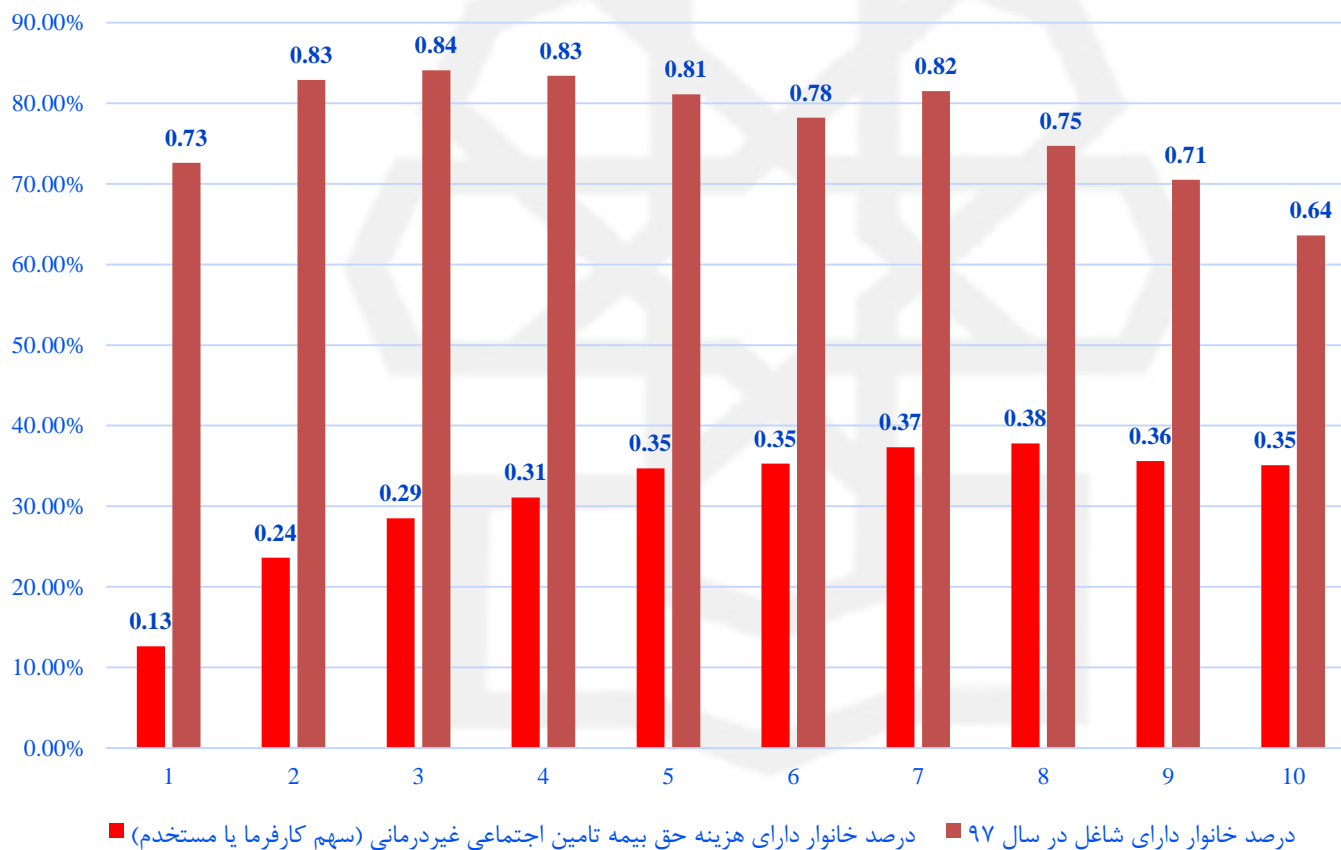
کانال های اثرگذاری بر وضعیت فقرا و دهک های پایین تر

۱. سهم بالای درآمد ناشی از شغل در دهک های فقیرتر
۲. سهم بالای اشتغال در بخش غیر دولتی در دهک های فقیرتر
۳. سهم بالای استخدام در مشاغل فصلی و پاره وقت در دهک های فقیرتر
۴. درصد پایین پوشش بیمه تأمین اجتماعی (بیمه بازنشستگی) در دهک های پایین



درصد پایین پوشش بیمه تأمین اجتماعی (بیمه بازنشستگی) در دهک‌های پایین

درصد خانوارهای دارای حداقل یک نفر شاغل و درصد خانوارهایی که حق بیمه پرداخت کرده‌اند



توزیع کارکنان دارای مشاغل ساده در میان فقرا در کشور در سال ۱۳۹۷

درصد فقرای دارای سرپرست شاغل در مشاغل ساده (بخش خصوصی)	درصد فقرای دارای سرپرست شاغل در مشاغل ساده (بخش دولتی)	استان
32.5	0.5	مرکزی
16.2	0.0	گیلان
31.3	0.0	مازندران
24.7	0.0	آذربایجان شرقی
42.6	0.0	آذربایجان غربی
37.8	0.0	کرمانشاه
29.7	0.0	خوزستان
24.9	1.3	فارس
42.8	1.5	کرمان
24.5	0.0	خراسان رضوی
20.4	0.0	اصفهان
38.7	0.0	سیستان و بلوچستان
43.5	0.0	کردستان
29.3	0.4	همدان
33.9	0.0	چهارمحال و بختیاری
30.4	0.0	لرستان
32.1	0.0	ایلام
45.0	0.0	کهگیلویه و بویراحمد
21.5	0.0	بوشهر
22.3	0.0	زنجان
34.4	0.8	سمنان
16.5	0.0	یزد
20.1	1.1	هرمزگان
15.1	0.3	تهران
36.8	0.0	اردبیل
22.2	0.0	قم
33.0	0.0	قزوین
46.6	0.0	گلستان
46.1	0.0	خراسان شمالی
23.6	0.0	خراسان جنوبی
23.0	0.0	البرز

ملاحظاتى در خصوص روش‌هاى حمايت از خانوار

1. گروه‌هاى فقير عمدتاً نه تحت پوشش بيمه هستند، نه شاغل در دولت هستند
2. تاكيد بيشتر بر حمايت از خانوار (با هدف معيشت) به جاى بنگاه
3. حمايت از كاركنان بنگاه در صورت تصميم بر حمايت از بنگاه
4. پيش بينى مكانيزم نظارتى و ضمانت اجرايى قوى براى عدم انحراف منابع
5. شناسايى نيازمندان و پرهيز از تخصيص يارانه جديد غيرهدفمند
6. سياست حمايتى در راستاى كنترل شيوع

